

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 3. De essentialibus, nempe de materia, & forma Sacramentorum,

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78332)

requiritur. De quibus Concil. Trid. sess. 7. de sacramentis in genere, can. 13. sic decernit: Si quis dixerit receptos & approbatos Ecclesie Catholice ritus in solemnium sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato à ministris pro libito omitti, aut in nouos alios per quemcumque Ecclesie pastorem mutari posse, anathema sit. De illis agemus in seq. cap. 4.

CAPVT III.

De essentialibus, nempe de materia & forma sacramentorum.

SVMMARIVM.

11. Tria ad vnum quodq. sacramentum concurrere oportet vt perficiatur: materia, forma, & minister.
12. Modus compositionis sacramenti ex materia & forma.
13. Materia cuiusq. sacramenti indeterminata quidem est quoad determinationem, non tamen quoad rem.
14. Materia & forma sacramentorum certa, definitaq. sunt ex Christi institutione.
15. Ecclesia nequit mutare essentialia sacramentorum, nec effectum eorum impedire.
16. Quod in sacramento, & res, verbi: & verbum, rei habere possit rationem.
17. Que coniunctio materia & forma requiratur ad sacramentum.
18. Quanta uenit vtriusq. propinquitas.
19. Qua ratione sacramentum Eucharistie consecratur constare & verbis.
20. Mutatio essentialis in materia & forma sacramenti, reddit istud inualidum: non item accidentalis. Et quando essentialis contingat in materia.
21. Quando in forma.
22. Ad sacramentum nihil refert. cuius idiomatis sit ipsius forma, neque an eam intelligat qui administrat illud, vel suscipit.
23. Dummodo verba habeant significationem vsu receptam, qualem sacramenti forma exigit.
24. Sex modi quibus fieri potest mutatio in sacramenti forma: & ratio indicandi quando illa sit huic essentialis, & quando accidentalis.
25. Quid sit faciendum in probabili dubio, an ex mutatione forma pereat.
26. Quando ex accidentali mutatione forma sacramentum irritum reddatur, vel non.

II. OMNIA legis noue sacramenta tribus perficiuntur, vt Concilium Florentinum in instructione Armenorum decernit: videlicet rebus, tanquam materia; verbis, tanquam forma: & persona ministris conferentis sacramentum cum intentione faciendi quod facit Ecclesia: quorum si aliquod desit, non perficiatur sacramentum ipsum. Quo quidem decreto significatur vnumquodque antea memoratorum sacramentorum, ex rebus & verbis tanquam partibus componentibus constare. Et satis significauit D. Augustinus relatus in cap. Detrahe, 1. quæst. 1. dicens: Accedit verbum ad elementum, & fit sacramentum. Atque patet ex eo quod nomina formæ & materiæ, sint partium substantiam rei constituentium. Significatur pariter ex ministro pendente: tanquam effectum nimirum ex suo efficiente: de quo in sequenti capite quinto. De eadem vero materia accommodata ad nostrum institutum dicturi: quæ sunt speculationis scholasticæ relinquemus ei qui volet videnda apud Francisc. Suarez tom. 3. in 3. part. D. Thom. disput. 2. late & crudite suo modo ea persequentem.

12. Notandum est autem primo cum Bellarm. De sacrament. in genere, lib. 1. cap. 18. sacramentum non esse quidem proprie aliquod compositum physicum: habere tamen cum eo similitudinem quandam. Nam vt in composito physico materia præcedit, & ad eam accedit forma; sic accedit verbum ad elementum, seu ad rem, & fit sacramentum. Deinde sicut in composito physico materia est indeterminata, & ex se indifferens ad quamlibet substantiæ corporeæ spe-

ciem; & per formam, ad aliquam certam determinatur: sic in sacramento (quod cum de se signum sit, non aliter componitur ex rebus & verbis, quam vt significant) rei significatio indeterminata, determinatur per significationem verbi: nec aliter res & verbum veniunt in sacramenti compositionem, quam per talem determinationem significationis. Exemplo est compositio Baptismi ex humani corporis ablutione ex aqua, & ex prolatione verborum: Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti facta secundum Christi institutionem. Hæc enim determinate significando emundationem animæ per gratiæ infusionem, ad eandem significationem determinat ablutionem prædictam: quæ quidem potest indifferenter, vt illam, ita & aliam emundationem significare: verbi gratia liberationem ab aliqua infamia tanquam à forde.

Notandum est secundo, quod etsi materia sacramenti quoad significationem indeterminata sit, quoad rem tamen certam ac determinatam, non minus, quam formam. Id quod patet inductione: cum enim duplex distinguatur: vna remota, & altera propinqua: Baptismi materia remota, est aqua naturalis: penitentia, peccata: Eucharistia, panis triticeus, & vinum ex vuis vitis expressum: Confirmationis, Chrisma ex oleo & balsamo confectum, & ab Episcopo benedictum: Extremæ vnctionis, oleum oliuarum, ab Episcopo item benedictum: Ordinis, instrumenta singulorum ordinum: & inter cætera, ordinis sacerdotalis, calix cum vino, & patena cum hostia: Matrimonij denique personæ habiles ad contrahendum. Proxima vero materia Baptismi, est ablutio: Penitentia, confessio peccatorum cum contritione: Eucharistia, species panis & vini: Confirmationis & Extremæ vnctionis, vnctio est antememorato oleo: Ordinis, porrectio seu traditio supradictorum instrumentorum: Matrimonij denique, coniugum consensus ab ipsis expressus signo externo. De quibus singulis erit suis locis in sequentibus dicendum.

Hoc autem loco notandū est vniuersè, in materia remota requiri debitam qualitatem, & quantitatem: vt in aqua Baptismi, quod fit vera & elementaris: atque tanta vt idonea sit ad effectum exterioris ablutionis corporis, per quam possit significari interior animæ ablutio: quæ Baptismo ipso tanquam Dei instrumentum perficitur.

Si quis quarat, vtrum materia & forma sacramenti certæ sint & finitæ ex Christi institutione. Respondendum est affirmatiue. Cum enim talis determinatio facta sit ad particularem sacramenti constitutionem: atque, vt habitum est initio proxime præcedentis capituli, de fide sic Christum omnium sacramentorum institutorem esse: non alio, quam ab ipso censeri debet facta talis determinatio; præsertim cum sufficienter id colligatur ex scriptura sacra, Sanctorum Patrum ei adiuncta expositione, & Ecclesie traditione, prout videre est apud Bellarm. lib. 2. de sacramentis in genere, cap. 24. & Suarez in tom. 3. in 3. partem D. Thom. disput. 2. sect. 3. Accedit quod cuiusdem fuerit, sacramenta quoad partes suas intrinsecas determinare, cuius fuit illa instituire. A solo Deo autem institui potuerunt, cum sint signa practica, quæ significando gratiam, instrumentaliter illam efficiunt. Neque gratiæ potest esse causa alia principalis tali instrumento vtens ad talem effectum, quam Deus, iuxta illud Psalm. 83. Gratiam & gloriam dabit Dominus. Et vt D. Thom. 3. par. quæst. 60. art. 5. bene argumentatur, solus Dei est sanctificare hominem: quod fit per gratiæ infusionem in animam.

Atque hinc est quod Ecclesia non potest mutare ea quæ sunt essentialia sacramentis, prout atigit Concil. Trid. sess. 21. cap. 2. probantque Couar. in lib. 1. variar. resolution. cap. 10. num. 7. & Suarez in seq. sect. 6. Neque etiam potest impedire effectum sacramentorum, quando essentialia sufficienter concurrunt in eorum administratione: nempe cum idoneus minister, adhibita idonea materia & forma, intendit conficere sacramentum, prout quoque probant Couar. in sequ. num. 8. & Suarez in eadem sect. Ratio verò in promptu est; quod Dei voluntati nemò resistere possit, ex cap. 13. libri Esther vers. 9. Quamquam in penitentia & Matrimonio est aliqua à cæteris diuersa ratio: prout idem Couar. notat in Epitome 4. Decret. par. 2. cap. 6. §. 10. nu. 17. & adhuc Suarez in fine eiusdem

eiusdem sect. propterea quod requirunt actiones nonnullas (vt penitentia actionem iudicis; & matrimonium actionem cum altero contrahentis) ad quas per Superiorem, inferior fieri potest inhabilis, ex qua in habilitate oritur impedimentum cōsentus omnium ex Christi institutione necessariorum ad ea Sacramenta.

16. Notandum est tertio, vt Sacramentum re & verbo constare dicatur, non esse necessarium: vt ea res non sit verbum, vel illud verbum non sit res: nam satis est si aliquid fungatur vicere, & aliud vice verbi. Quod probatur: quia in Sacramento penitentia fieri potest, vt omnia ad substantiam illius spectantia sint verba. Absolutio enim quæ est forma ipsius non nisi verbis datur: fierique potest vt peccata, quæ sunt eiusdem materia remota, non sint alia, quam verbo commissa: atque vt actus penitentis qui sunt materia proxima, non aliter sensibilia sint, quam verbis expressa: nempe cum nullum aliud datur signum interioris contritionis, & indicium satisfactionis faciendæ, quam oris confessio: non gemitus, non suspiria, non genuflexio, aut aliud id genus. Nam penitentia Sacramentum nihilominus tunc constabit re & verbo: quia peccatum verbo commissum, erit materia ipsius remota: non quidem vt verbum, sed vt peccatum, quomodo quandam rei habet rationem, confessio item oris est materia ipsius proxima: non vt oratio quedam, sed vt actio penitentis: quæ prout est signum externum, internæ contritionis, constituitur materia talis Sacramenti.

De forma quoque non esse necessarium, vt sit verbum, ostendi potest ex matrimonio, in quo omnium sententiâ, loco verborum sufficienti nutus, aut literæ: dummodo illis sufficienter exprimatur vtriusque partis consensus: quia Christus, inquit Suarez in cit. disp. 2. sect. 2. column. penult. nihil voluit ad Sacramentum illud exigere aliud tanquam sensibile signum; quam quod necessarium esset, ad perficiendum humanum contractum: ad quem sufficientia signa qualibet, quibus mutus consensus contrahentium satis exprimitur, etiam si ea non sint propriè verba.

17. Notandum est quarto, conuenire inter doctores; quod etiam materia & formæ ratio, partibus Sacramenti non tribuatur propriè: sed tantum secundum quandam accommodationem; nihilominus necessarium esse ad constitutionem Sacramenti, vt ex aliquo modo coniungantur: quia non nisi aliquo modo coniunctæ, possunt facere aliquo modo vnum. Controversia est vero, qualem oporteat esse talem coniunctionem. De qua tres diuersas sententias refert Suarez in ead. disp. 2. sect. 2. column. penult. & eam sequitur, quæ est Soti in 4. disp. 3. questio. vniuersa. 8. versu. At vero: nempe sufficere coniunctionem, qua eadem partes moraliter simul esse censentur: quia cum Sacramenta hominibus præstribantur perficienda: sufficit illa perfici more humano, adcoque illorum materiam, & formam simul esse eo modo, quo aliqua apud homines dicuntur simul esse (moraliter nimirum) quæ sibi immediate succedunt. Si quis enim manu tenens crucem dicat, Ego osculor crucem, postq; deinde osculetur, dicitur moraliter simul protulisse verba, & osculum dedisse cruci.

18. Quando autem propinquitas ad illam immediationem requiratur, docet Suarez ibidem. In quiens ad Sacramentum inter illius materiam & formam, requiri talem propinquitatem moralem, vt ex modo quo fit actio, quæ est proxima Sacramenti materia; & ex modo, quo proferuntur verba, quæ sunt eiusdem forma: satis intelligatur secundum humanum morem concipiendi, quod vnum eorum alteri applicetur, ac vnum ab altero deturminetur. Quo fit vt pro diuersitate Sacramentorum, diuersa requiratur propinquitas materiae & formæ. Quando enim propinqua materia Sacramenti est ministri actio, vt in Baptismo, Confirmatione, Extrema vntione, & Ordine: forma illi: vel illa, formæ debet succedere immediate, non quidè mathematicè, quia vix aliqui possent vnquam constare de veritate, & certitudine Sacramenti: sed moraliter, siue cum propinquitate ea & subordinatione, cum qua per modum materiae & formæ, censetur vnum signum componere, eo modo scilicet, quo multæ dictiones successiue, etiam cum aliqua interruptione morula prolata, vnam orationem componere iudican-

tur. In Sacramento vero matrimonij; quod rationem habet contractus, tanta propinquitas inter mutam traditionem, & acceptationem contrahentium requiritur, quanta est necessaria ad contactum humanum. Et in Sacramento penitentia, quia per modum iudicij perficitur, ipsiusque materia non est (sicut prius memoratorum Sacramentorum) actio ministri, sed ipsius penitentis: modum habens accusationis rei, sicut & absolutio, quæ est eiusdem Sacramenti forma, modum habet sententiæ iudici in reum accusatum prolata: vnde fit vt in tali Sacramento, sufficiat ea propinquitas quæ moraliter satis sit, vt id ipsum iudicium peragi, & per sententiam consummari intelligatur. In Eucharistia autem diuersa est ratio à cæteris Sacramentis: quæ cum in vltimo quodam & operatione consistant, tam quoad materiam, quam quoad formam: similiter transeunt quoad vtramque: non item Eucharistia, in qua forma quidem transit, vt pote consistens in verbis; sed manet materia proxima ipsius: vt pote quæ res est permanens: species, inquam, panis & vini, adeo vt difficultas sit non modica: quo modo ei conueniat, ex re & verbo tanquam materia, & forma constare. Ad quam dirimendam longiore examinatione opus esse, Suarez merito monet.

Huic loco vero, pro ratione nostri instituti, sufficere potest annotasse, Eucharistia formam simul esse cum materia eiusdem remota, pane scilicet, & vino: quandoquidem super eam presentem proferri debet ad consecrationem corporis & sanguinis Christi; hanc simul cum illa cessare: neque enim substantia panis & vini manet post consecrationem. Cum materia vero propinqua eandem formam simul esse successiue, illi enim hæc proxime succedit: siquidem prolatis verbis consecrationis, ex pane & vino, manentibus, tamen eorum accidentibus, sit corpus & sanguis Christi. Quæ accidentia, continentia corpus & sanguinem Christi, sunt materia proxima Eucharistia: cuius applicatione ad hominem (hoc scilicet sumente illam in diuinum cibum) producit gratia in ipsius anima: non autem coniunctione formæ cum prædicta materia. Neque enim talis coniunctio est à Christo instituta proxime ad talem productionem, sed ad antecedentem consecrationem.

Regule aliquot notanda de mutatione materiae, & formæ Sacramenti.

206. Prima est, Si formæ & materiae fiat mutatio essentialis, Sacramentum effici nullum. Hæc in eo fundatur, quod res esse non possit, deficiente aliquo spectante ad ipsius essentialitatem.

Secunda est, Si in materia aut forma Sacramenti fiat mutatio tantum accidentalitatis, non ideo destruitur Sacramentum, sed factum tenere. Hæc fundatur tum in eo, quod mutatio accidentalitatis non variet essentialitatem rei; tum etiam in definitione capituli, Retulerunt, De consecrat. distinct. 4. quæ est ob accidentalem mutationem formæ Baptismi ibidem memoratam, illum non fuisse iterandum tanquam inualidum.

Tertia, Tunc solum materiae mutationem esse essentialitatem, cum tanta est, vt iuxta communem conceptionem & vsum hominum, ea minime in ratione & nomine conueniat cum illa materia, quam vt à Christo præscriptam, Ecclesia in collatione Sacramenti vsurpat. Quomodo panis aquæ maceratione resolutus in massam, & vinum resolutum in acetum, non sunt materia sufficientes ad Eucharistiam: quia panis & vini nomen, ac rationem non retinent secundum communem hominum conceptionem & vsum; etiam si forte physice non differant specie. Fundatur autem hæc regula in eo, quod materia cuiusque Sacramenti sit à Christo determinata in ordine ad vsum hominum; sicut Sacramenta ipsa illi instituit suscipienda ab homine ad certi, determinatique finis consecutionem. Sic igitur in Eucharistia sufficientes materia Sacramenti sunt panis, & vinum, quæ simpliciter censentur talia in ordine ad humanum vsum: quæ vero non censentur, nec materia sufficientes censentur: & sic de cæteris. Bene autem monet Suarez in citata disput. 2. sect. 4. obseruandam esse traditionem Ecclesie vniuersalis, vel ab Ecclesia vniuersali approbatam, ad iudicandum

quid sit vel non sit de substantia materiæ Sacramenti : quia Ecclesia, quæ est columna & fundamentum veritatis, non potest errare in ea re, maximè pertinente ad doctrinam fidei & morum. a

21. Quarta est, Tunc mutationem formæ essentiali esse, cum variat sensum verborum eiusdem, cum vero nõ variat, esse tantummodo accidentalem. Hæc in confundatur, quod de essentia formæ Sacramenti sit, determinare illius materiæ, quod, *vt ante habitum est*, facit significando; & ideo nõ per verborum sonum, sed per eorum sensum. Quare si maneat idem sensus, significatioq; verborum, in qua consistit formalis horum integritas, quantumvis mutantur voces, censetur eadem forma manere. Contra vero tolli iudicabitur, si sensus pereat, quantumcunque vna solum litera mutetur; vt si dicatur, Ego te baptizo in nomine matris & Filij & Spiritus sancti.

22. Ad plenioram autem intelligentiam notandum est primo, nihil referre ad validitatem Sacramenti, cuius idiomatis sint voces, ex quibus constat ipsius forma, dummodo habeant debitum sensum. Hoc satis patet ex dictis: & ex eo, quod oporteret alioquin Sacramenta cõficere in ealiqua, seu idiomate quo Christus vsus est: quod cõmuni Ecclesiæ vsui aduersatur. Neq; ratio dari potest, cur vnum de ceteris idiomatis potius, quam aliud dicatur ad formam Sacramenti necessarium, vt bene argumentatur Suarez *in cit. sect. 4.* explicans eandem quartam regulam. Vbi & addit ex Caietano, mixtionem idiomati, etiam si in eodem numero forma fiat, non esse contra substantiam Sacramenti, dummodo voces in vna orationem coniungantur & referant sensum, quem forma debita requirit.

Notandum est secundo, non esse necessarium ad Sacramenti substantiam, vt qui illud administrat vel suscipit, intelligat idioma formæ verborum; sed sufficit vt habeat intentionem Christi, & Ecclesiæ, quoniam verba ea omnem suam vim habent ex Christi institutione.

23. Notandum est tertio, iuxta D. Thom. 3. par. quest. 60. art. 7. ad 3. verum sensum verborum censendum esse illum, quem secundum propriam & principalem significationem suam illa habent ex prima ipsorum impositione, aut saltem ex accommodatione vsus. Qua de re agens Sotus *in 4. dist. 1. quest. 1. art. 8.* tangit, id intelligendum esse de accommodatione, non quidem priuata autoritate, pro libito facta per inuentionem nouarum vocum, attribuendo eis significationem verborum talis formæ: sed de recepta publice in aliqua natione vel prouincia; quia cum Sacramenta sint signa propter bonum commune instituta, perfici debent verbis, quæ signa sint authentica, & in communi vsu posita. Sic ergo, *inquit ille*, Sacramentum penitentia valeret, si quis dans absolutionem Imperatori dicat, Absoluo vestram maiestatem ab omnibus peccatis suis. Non consecraret autem, si pro verbis, Hoc est corpus meum: vsurparet eorundem prima elementa: H. E. C. M. quia mutatio in forma fit illic secundum accommodationem vocu publicè receptam; non item hic. Videri quoque potest Suarez *in eadem sect. 4. cum explicat secundam mutationem.* Vbi etiam de verbis ambiguis admonet: si debita intentione proferantur in eo sensu, quo debent sacramentalia verba, sufficere ad substantiam Sacramenti: quia licet quoad exteriorem sonum maneat in sua ambiguitate; tamen ex animo & intentione proferentis determinantur ad significationem & sensum formæ Sacramenti, ambiguitate ipsa sublata.

24. Notandum est quarto, mutationem in forma Sacramenti fieri posse sex modis. 1. per additionem alicuius vocis. 2. per subtractionem alicuius vocis. 3. per vocis alicuius permutationem: ponendo scilicet vnam pro alia: vt verbi gratia, Tingo te; pro Baptizo te. 4. per corruptionem, qualis est antememorata ex cap. Retulerunt, De consecrat. dist. 4. Ego te baptizo, in nomine Patris, &c. 5. per transpositionem, vt dicendo, Te in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti baptizo. 6. per interruptionem, vt si postquam dixisti, Hic est calix, quiescas: & post addas, Sanguinis mei.

De his Sotus & Suarez locis citatis sigillatim docent: num substantiales, an accidentales sint ipsi formæ Sacramenti; sed nobis sufficere potest, notare cum Bellarm. De Sacramētis in genere *libr. 1. cap. 21. propos. 2. norab. 3.* de talibus mutatio-

bus, sintne substantiales, an accidentales iudicium non debere esse mathematicum sed morale. Sic nimirum, vt sensus verborum indicetur tunc conseruari, cum audientes intelligunt; concipiuntq; per ea, *etiam corrupte prolata*, id ipsum significari, quod solet per integra verba formæ Sacramenti. Ad quod declarandum ille inducit exemplum casus propositi in cit. cap. Retulerunt, qui tantummodo quidem pertinet ad mutationem factam per corruptionem, sed pari ratione accommodari potest ad ceteras mutationes, quæ viri prudentis iudicio, eas ex cõmuni vsu, & circumstantijs expendentis, non sunt ita notabiles, vt moraliter loquendo identitas sensus verborum constituentium formam Sacramenti, debeat dici ac censerì perire: Pari ratione, *addit idem*, iudicandum est de interruptione. Si enim quis in consecranda Eucharistia diceret, Hoc est cor: & postquam quicuisset per spacium notabile, adderet, pus meum: prudentium iudicio non censeretur dixisse, Hoc est corpus meum. Secus est vero si postquam dixerit, Hoc est cor, patiens aliquam breuem mentis euagationem, non nihil inter quiescèdo, adderet, pus meum. Nec enim iudicabitur extantilla interruptione, formam Sacramenti perijisse.

Porro cum dubium rationabile fuerit, num sensus formæ Sacramenti per factam mutationem perierit, ea iteranda est: & quidem sub conditione maxime in Baptismo, Confirmatione, & Ordine: quia cum imprimant characterem indelebilem, non nisi semel ab eodem homine recipi possunt ex definitione Concilij Trid. *sess. 7. can. 9.* De Sacramētis in genere. Vnde vt in eis sacrilegium iterationis vitetur: sub conditione in Baptismo, *exempli gratia*, dicendum est, Si nõ es baptizatus, ego te baptizo: ex cap. De quibus, Extra, De Baptismo.

Notandum est quinto, quoties dubium est probabile, an aliquid sit de Sacramenti necessitate, curandum esse vt non omitatur illud quod est certius. Quamuis enim probabilitas opinionis valere possit ad excusationem a culpa; nunquam tamen supplet id quod Christus voluit esse de necessitate Sacramenti.

Notandum sexto, nullo modo licitum esse mutare verborum formam, etiam si mutatio sit solum accidentalis: quia licet integritas accidentalis non sit de necessitate Sacramenti, est tamen de necessitate præcepti, iuxta post dicenda in cap. vltimo. Imo nonnunquam ob solam accidentalem formæ mutationem, Sacramentum non perficitur ex D. Thom. 3. par. quest. 60. art. 7. ad 3. & in corpore, patetque ex antememorato cap. Retulerunt. Tunc nimirum, vt Bellarm. *loco cit. paucis tradit*, cum quis vult per talem mutationem introducere essentiali ritum nouum, respectu totius Ecclesiæ. Ratio est: quoniam eo ipso non haberet intentionem faciendi quod facit Ecclesia, prout requiritur ad Sacramenti validitatem, iuxta dicenda in sequenti cap. Secus est vero, si nouum respectu tantum alicuius Ecclesiæ particularis, quam putat falsam, reueraque intendit facere quod vera Ecclesia facit: licet addat aliquid tanquam essentiali, sed quod tale non est: interea nihil de essentialibus excludens, neque formæ sensum varians, aut variare intendens. Quod addo, quia si non intendat sensum verum, sed falsum, & erroneum velit per talem formam significare, mutatio tunc erit substantialis, & sufficiens ad reddendum Sacramentum irritum. Qua de re late Suarez in eadem disputat. 2. *sect. 5.* Exemplum est: si baptizans dicat, Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, & beatissimæ Virginis. Nam per eam additionem factam legitime formæ Baptismi; si intendat aliquem sensum contrarium eidem formæ, vt Beatam Virginem esse quartam personam diuinitatis, mutatio erit substantialis: sin secus, vt si solum intendat inuocare B. Virginem, vt Dei matrem, mutatio erit tantum accidentalis: vt memoratus quoq; author notat.

Notandum septimo, Eum qui existimat aliquam particulam non esse de essentia formæ, vt inuocationem Trinitatis non esse de essentia formæ Baptismi, & nihilominus eam profert: aut qui falso existimat aliquam particulam esse de essentia formæ, quam & profert: si exclusus opinionibus alijs erroneis quas tenet, intentionem hanc habeat, vt per verba à se prolata facere velit quiddam Christus quoad tale Sacramentum instituit, & Ecclesia vere tenuit & tenet: atque

adeo facere illud quod fieri potest per omnia illa uerba, validum esse Sacramentum: quia licet decipiatur errore speculativo, & opinione priuata: non tamen errore practico & opinione communi Ecclesiae. Quod declaratur exemplo illius qui matrimonium contrahit, falso existimans tali contractu subesse impedimentum dirimens: nam si seruet omnia necessaria, uere contrahit, prout docet Coar. in Epirome quarti Decreti 2. parte capite 3. §. 7. numero 2.

CAP. IV.

De accidentalibus, hoc est, de Sacramentorum ceremonijs.

S Y M M A R I V M.

- 27. Quae proprie dicantur ceremonia Sacramentorum, & magnam earum uarietas.
- 28. Commune ceremonijs: & quod earum usus plus sit, & salutaris.
- 29. A solo Papa ea mutari possunt: nec usuruari passim possunt à quouis.
- 30. Quem usum eadem habeant.
- 31. Quo modo conueniat eis producere certos effectus spirituales.

27. CEREMONIAE Sacramentorum, Sacramentalia dicuntur proprie: etiam si id nomen extendatur quoque ad nonnullos ritus, qui extra Sacramenta quidem seruantur in Ecclesia, sed sunt eiusdem fere rationis cum ipsis ceremonijs: sicut Waldensis de Sacramentalibus agit tomo integro: agunt & alij quorum Suarez meminit in sequent. disput. 15. sect. prima in fine. Hic uero sermo est tantum de praedictis ceremonijs Sacramentorum: de quibus aduersus sectarios agit Bellarm. lib. 2. de Sacramentis in genere cap. 25. & sequentibus. Quae ad nostrum institutum necessaria uidentur, quam paucis herit poterit, complectemur aliquot documentis.

Primum est: Ceremonias Sacramentorum, seu Sacramentalia uocari proprie, actiones quasdam & circumstantias religiosas quae in Sacramentorum administratione, uel in sacrificij oblatione Ecclesia seruat, praeter ea quae sunt de Sacramenti, aut sacrificij essentia. Eas autem esse in tanta uarietate, ut naturaliter sumptae, per omnia praedicamenta distingui possunt. Aqua enim admiscenda uino in sacrificio est praedicamenti substantia: & modicum in quo admisceri debet, est quantitatis continua: sic trina mersio in Baptismo est quantitatis discretae: & qualitatis est, quod panis debeat esse azimus. Relationis autem, quod interueniente benedictione quadam, talia sint deputata, ac referantur ad Sacramentum uel sacrificium peragendum. Actiones uero & passiones, sunt orationes, gestus data signa: & caetera similia. Ad ubi porro, & quando, pertinet certi loci & temporis obseruatio. Ad situm esse, genuflexio, & corporis incuruatio: & demum ad habere, uelibus certi generis amictum esse.

28. Secundum documentum est: Omnibus ceremonijs Sacramentorum commune esse cum Sacramentis, & sacrificio, quod sint externi actus uirtutis religionis differant uero, quod sacrificium contineat supremum Deicultum, quo illius excellentiam, per rei oblate sacrificeationem immutationemue profitemur: Sacramenta uero ordinantur ad sanctificationem fidelium, quam significant & conferunt in noua lege. At uero ceremoniae, ad cultum Dei, intermedio sacrificio, aut Sacramentum aliquo, ordinantur: utpote, institutae ut conuenientiori modo ac cum reuerentia maiore sacrificium offeratur, aut Sacramentum administretur.

Tertium documentum est: De fide esse (iuxta definitionem Concilij Trident. sess. 7. can. 13. cuius uerba uetulumus in fine praecedentis cap. 2.) usum Sacramentalium, seu ceremoniarum quae in Missae sacrificio & Sacramentorum administratione Ecclesia nunc obseruat, pium, & fidelibus salutarem esse. Id

quod patet ex illo generali principio: quod non possit Ecclesia errare in ijs quae ad fidem uel mores pertinent: quandoquidem ipsa est columna & firmamentum ueritatis ex capite 3. prioris ad Timoth. Ad fidem uero & bonos mores Ecclesiae pertinet maxime, ut in ea ceremoniae sint religiosa & salutare: non autem superstitiosa & uana. De qua re pluribus Suarez, in seq. sect. 2. Sicut & in sect. 3. de eo quod tales ceremoniae non sunt à Christo immediate institutae, sed ab Ecclesia, per potestatem quam ei Christus ipse tradidit. In ea immorari non est necessarium ad nostrum institutum, cui sufficit quod ita receptum sit, communi Catholicorum consensu.

29. Quartum documentum est: De fide quoque esse ex eodem canon. 13. quod Sacramentalis ceremoniae non possint per quemcunque Ecclesiae pastorem mutari. Circa quod notandum est, Summum Pontificem de plenitudine suae potestatis, quam habet eadem cum potestate qua instituta sunt tales ceremoniae, posse eas ipsas mutare etiam non debeat sine magna necessitate, uel utilitate. Alios autem pastores, cum potestatem habeant inferiorem illa, quae eadem instituta sunt: non modo non debere, sed nec posse eas mutare: quia inferiores non possunt derogare ijs, quae à superioribus instituta, praecipueque sunt, sed tenentur illis se conformare.

30. Quintum documentum est: Sicut ceremoniae Sacramentalis sunt per Ecclesiam institutae: ita ministros illarum esse eos quos Ecclesia ipsa designauerit. Ad eam enim pertinet designare ministrum, cuius est instituire ministerium. Qui autem illi sint, non potest generaliter doceri. Particulariter autem docendi locus proprius in sequentibus datur, cum de uniuersisque Sacramenti ministro in particulari tractatur.

Ceterum usus talium ceremoniarum est: tum ut Sacramenta ipsa cum debito honore & reuerentia tractentur, & in maiore estimatione habeantur: tum ut mysteriorum nostrae fidei intelligentia crescat, & memoria retineatur: tum demum ut fidelium deuotio conseruetur, & augeatur: prout explicat Suarez in citata disput. 15. sect. 2. sub finem. Quae etiam in sequenti sect. 4. explicat quomodo eis conueniat producere quinque fructus: qui si non omnibus illis, ac certe nonnullis tribuntur quorum primus est auxilium aliquod, seu bonus aliquis diuinae gratiae motus: secundus, remissio culpae uentilalis: tertius, remissio alicuius poenae temporalis, cuius reatus manere solet remissa culpa: quartus, demonis expulsio, uel inhibito ne laedat: quintus, commodum aliquod temporale, ut sanitas uel aliud huiusmodi.

31. Summa autem eorum, quae idem laus tradit, est: nullum ex sacramentalibus, aliquem huiusmodi effectum producere, ex opere, ut uocant, operato: quia oporteret alioquin ipsum habere uim, qua ad eius praesentiam talis effectus produceretur: quod per Ecclesiae potestatem fieri non potest. Nec enim ratio datur, qua talis potestas sufficienter affirmetur; praesertim cum sicut solius Dei est talia taliter operari: ita etiam solus sit, signa efficacia instituire, quibus positae illa perficiantur. Accedit, quod etsi Deus potuerit talem potestatem dare Ecclesiae: eam tamen de facto non dedisse, ex eo satis intelligatur, quod in benedictione & consecratione rerum quam Ecclesia facit, pro consequendis à Deo praedictis effectibus, tantum habeatur oratio, qua talia postulantur. Duo igitur tantum modi sunt quibus per Sacramentalia iidem effectus ceteri possunt produci. Alter est, quando ea sunt actiones; tunc enim quia sunt actiones de se bonae, si fiant in gratia cum debita intentione, debitoque modo, mereri possunt, ex opere ut uocant operantis, consecrationem talium effectuum à Deo. Alter est, quando ea sunt substantiae aliquae in quarum benedictione, uel consecratione per Ecclesiae orationem, ipsae specialiter ordinantur ad tales effectus. Cum enim preces Ecclesiae magnam uim habeant apud Deum, qui illam diligit ut sponsam: dici potest, tales effectus per modum impetrationis, à Deo specialiter conferri adhibitis huiusmodi Sacramentalibus. Quo modo existimandum est in templo consecrato, ratione consecrationis Deum specialius assistere, ad exaudiendas fidelium orationes, uel animos eorum ad deuotionem excitandos,